

ТЕЛИШЕВСЬКА

Лідія Іванівна

УДК 336.64

ХИСАМІЄВА

Карина Ігорівна

carina.khisamieva@yandex.ru

ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ
ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА

FRAMEWORK FOR THE ASSESSMENT
OF FINANCIAL STABILITY OF
ENTERPRISE

к.е.н., доцент, професор,
старший викладач, кафедра
"Фінанси і кредит", Харківський
національний університет
будівництва та архітектури

студент, Харківський
національний університет
будівництва та архітектури

Статтю присвячено визначенню суті фінансової стійкості підприємства, охарактеризовано фактори впливу на фінансову стійкість. У статті розглянуто засади оцінювання фінансової стійкості підприємства.

Статья посвящена определению сущности финансовой устойчивости предприятия, охарактеризованы признаки и факторы влияния на финансовую устойчивость. В статье рассмотрены основы оценки финансовой устойчивости предприятия.

The article is devoted determination of essence of financial stability of the enterprise, described its factors influencing financial sustainability. The article discusses the framework for the assessment of financial stability.

Ключові слова: фінансова стійкість, показники оцінювання фінансової стійкості підприємства, якісні і кількісні методи оцінювання

Ключевые слова: финансовая устойчивость, показатели оценки финансовой устойчивости предприятия, качественные и количественные методы оценки

Keywords: financial stability indicators of financial stability evaluation, qualitative and quantitative evaluation methods

ВСТУП

Фінансова стійкість підприємства в нинішніх умовах нестабільної економіки, глобальної конкуренції, зростання невизначеності та зміни зовнішнього та внутрішнього середовища є необхідною передумовою його успішного функціонування. Фінансова стійкість є головним компонентом сталого розвитку підприємства і його конкурентною перевагою при залученні фінансових та інвестиційних ресурсів, пошуку перспектив розвитку, потенційних партнерів тощо [2; 3].

Гостра проблема досягнення і постійного підтримання фінансової стійкості та певної фінансової позиції підприємством викликала значний інтерес науковців. Ці питання досліджували такі вчені, як Е. Альтман, І. Балабанов, С. Бриггем, І. Бланк, Дж. Ван Хорн, І. Дем'яненко, В. Іванов, Т. Керанчук, М. Кизим, О. Тридід, Л. Шабліста, А. Шеремет та багато інших. Але в мінливіх умовах господарювання України дослідження проблем фінансової стійкості підприємства потребує постійної уваги та поглиблення її теоретичних засад, що актуалізує ці дослідження.

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні змісту та сутності фінансової стійкості підприємства та засад її оцінювання.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних

видань, ресурси Internet та нормативно-правові акти. При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Ефективність діяльності суб'єктів господарювання зумовлюється багато в чому станом їх фінансів, що й приводить до необхідності розгляду та оцінювання фінансової стійкості підприємства.

Відомо, що фінансова стійкість - складний багатогранний стан рахунків будь-якого підприємства, що гарантує його платоспроможність. В процесі господарювання фінансовий стан підприємства постійно змінюється. Тримання фінансової стійкості на належному рівні потребує наявності у достатній кількості власних фінансових ресурсів, яких, як правило, замало. Ефективне ж використання позикових фінансових ресурсів підприємство спрямовує на досягнення максимальної рентабельності капіталу, що знижує фінансову стійкість. Виникає потреба постійного кількісного її оцінювання не тільки на теперішній момент часу, а і на перспективу, удосконалюючи існуючі методи оцінювання.

Не існує єдиного підходу до визначення поняття «фінансова стійкість».

Визначення суті фінансової стійкості деякими авторами наведено в табл. 1.

Розгляд визначень різних вчених щодо сутності фінансової стійкості показало, що є спільні риси і

суттєві відмінності в інтерпретації фінансової стійкості підприємства. Слід погодитися з тим, що фінансова стійкість забезпечує стабільність діяльності підприємства. У довгостроковій перспективі стійкість підприємства обумовлюється його стабільним фінансовим станом, інвестиційним кліматом, виробничим процесом. Фінансова стійкість підприємства гарантує збереження його платоспроможності і кредитоспроможності.

Отже, фінансова стійкість - це здатність підприємства вільно маневрувати грошовими коштами, здатність до стабільності, платоспроможності, ліквідності, рівноваги між власними та

позиковими коштами, незалежністю від випадковостей ринкової кон'юнктури і партнерів, забезпечення безперервних процесів своєї операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Фінансова стійкість являється головною умовою життєдіяльності та основою стабільності стану підприємства.

На фінансову стійкість, що є комплексною категорією, впливають різноманітні фінансово-економічні фактори. Загальний висновок про фінансову стійкість підприємства повинен базуватися на результатах всебічного аналізу позитивних і негативних факторів. Найбільш загальні з них надано в табл. 2.

Таблиця 1

Підходи авторів до визначення поняття "фінансова стійкість"

Автор	Визначення
І. Бланк [2]	Характеристику стабільності фінансового стану підприємства, що забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі фінансових ресурсів, які використовуються.
Б. Грабовецький [3].	Гарантована платоспроможність, рівновага між власними та залученими засобами, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і партнерів, довіра кредиторів і інвесторів та рівень залежності від них, наявність такої величини прибутку, який би забезпечив самофінансування.
О. Кривицька [8].	Результат формування достатнього для розвитку
О. Крухмаль [9]	Передбачає здатність системи протистояти зовнішнім факторам впливу
Г. Савицька [6]	Здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у внутрішньому та зовнішньому середовищі, яке змінюється, що гарантує його постійну платоспроможність і інвестиційну привабливість у межах допустимого рівня ризику.
А. Шеремет [11]	Забезпеченість запасів джерелами формування є суттю фінансової стійкості, а платоспроможність – її зовнішнім проявом.

Таблиця 2

Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства

Позитивні	Негативні
Відсутність простроченої заборгованості по грошових зобов'язаннях	Збільшення собівартості одиниці виробленої продукції
Висока обіговість оборотних засобів	Наявність простроченої дебіторської заборгованості
Прискорення періоду інкасування дебіторської заборгованості	Несприятливе співвідношення між дебіторською і кредиторською заборгованістю
Зріст питомого грошового потоку на операційній діяльності	Низький рівень власного капіталу
Зріст рентабельності продаж	Сповільнення обіговості оборотних засобів
Висока питома вага власних джерел засобів	Зниження обсягу продаж
Достатність власного капіталу для фінансування поза оборотних активів і ліквідності частини оборотних активів	Високі темпи відволікання грошової маси у формуванні позаоборотних активів при відсутності стабільних джерел

Комплектність фінансової стійкості полягає в тому, що в ній відображається рівень фінансового стану та фінансові результати підприємства, його здатність виконувати свої зобов'язання та забезпечувати подальший стійкий фінансовий розвиток при збереженні кредито- та платоспроможності і відносній незалежності від змін внутрішніх та зовнішніх факторів [1].

У сучасних умовах необхідним елементом у механізмі забезпечення фінансової стійкості підприємства є її оцінка та аналіз. Оцінювання фінансової стійкості підприємства передбачає проведення об'єктивного аналізу величини і структури активів і пасивів підприємства, визначення

на цій основі його фінансової стабільності і незалежності [4].

Як фінансово-економічна категорія фінансова стійкість виражається системою відносних і абсолютних показників, що залежать від завдань аналізу і тлумачення поняття «фінансова стійкість». В першу чергу, для оцінки фінансової стійкості підприємства необхідно дослідити абсолютні показники, що дозволить визначити тип його фінансової стійкості. Чітко оцінюють фінансову стійкість такі показники, як наявність власних оборотних коштів (ВОК), наявність власних і довгострокових джерел (ВД), загальна величина формування запасів (ЗД). Розрахувавши ці показники,

можна визначити достатність джерел на покриття запасів, що в свою чергу характеризує фінансовий стан підприємства.

На наступному етапі оцінки фінансової стійкості підприємства відбувається розрахунок відносних показників – системи коефіцієнтів, аналіз яких полягає в оцінюванні їх зміни щодо теоретично обґрунтованого рівня (оптимального або критичного) та динаміки змін за попередні періоди.

Кількісний метод, а саме метод коефіцієнтів, є важливою частиною оцінки фінансової стійкості підприємства. Він надає значну кількість інформації про стан підприємства, проте досить не повну. За допомогою кількісного методу неможливо в повному обсязі оцінити стан підприємства та діагностувати причини порушень, які відбулися в русі його капіталу. Тому повинно активно відбуватися оцінювання фінансової стійкості підприємства за допомогою якісних показників, які дають можливість оцінити ефективність залучення, розміщення та використання фінансових ресурсів. Найбільш інформативні аналітичні висновки формуються в результаті зіставлення темпових показників, зокрема, співвідношення темпів зростання активів і пасивів, а також їх елементів[5].

Перспективи розвитку й забезпечення стійкого фінансового стану підприємств полягають не тільки у прийнятті відповідних рішень щодо зміни характеру їх діяльності, а й у коригуванні зазначених тактичних і стратегічних цілей на окремому підприємстві та їх ефективному виконанні[7].

Для прийняття стратегічних рішень, з метою розкриття причинно-наслідкових зв'язків між рівнем фінансової стійкості підприємства та чинниками, які його формують, необхідний стратегічний аналіз фінансової стійкості. Для його здійснення запропоновано використовувати інтегральний показник фінансової стійкості – $I_{\text{фс}}$, що є функцією багатьох змінних, які відображають внутрішній фінансовий потенціал, та інтегральний показник впливу зовнішнього середовища на фінансову стійкість – $I_{\text{зс}}$ [7].

Аналіз фінансової стійкості за вказаними інтегральними показниками дає можливість сформувати комплексну оцінку стійкості фінансової системи підприємства і на її основі приймати стратегічні фінансові рішення.

ВИСНОВКИ

Фінансова стійкість являється основою виживання і стабільного стану підприємства в ринкових умовах господарювання. Її необхідно розглядати як комплексну категорію, що відображає рівень фінансового стану та фінансових результатів підприємства, здатність виконувати свої зобов'язання та забезпе-

чувати розвиток діяльності. Її оцінювання дає можливість виявити, наскільки підприємство готове до погашення своїх боргів і відповісти на запитання, наскільки воно є незалежним з фінансового боку, зростає чи зменшується рівень цієї незалежності, а також чи відповідає стан активів і пасивів підприємства завданням його фінансово-господарської діяльності. Засади оцінювання фінансової стійкості передбачають визначення відносних та абсолютних, темпових та інтегральних показників. Останні необхідні для прийняття стратегічних рішень для успішної діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Абрамова І.М. Управління запасом фінансової стійкості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2014/2\(73\)/uazt_2014_2_7.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2014/2(73)/uazt_2014_2_7.pdf)
2. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс. – К.: Ника-Центр; Эльга, 2001. – 528 с.
3. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз. – 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15840720/ekonomika/ekonomichni_y_analiz_-_grabovetskiy_bye
4. Гапак Н.М. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства / Н.М. Гапак, С.А. Капштан // Серія Економіка. Випуск 1. - 2014. - №42. - 191-196.
5. Єлєцьких, С.Я. Оцінювання фінансової стійкості підприємства на основі темпових показників ефективності його розвитку / С.Я. Єлєцьких // Економічний аналіз: зб. наук. /ТНЕУ центр ТНЕУ “Економічна думка”, 2014. – Том 18. – № 1. – С. 183-187.
6. Савицкая Г.В. Экономический анализ: учебник / Г.В. Савицкая. – 11-е изд., испр. и доп. – М.: Новое знание, 2005. – 651 с. 4
7. Приймак І.І. Стратегічний аналіз фінансової стійкості підприємства / І.І. Приймак // Економіка та управління підприємством машино-будівельної галузі: проблеми теорії та практики, 2012, №3(19).- с.55-68.
8. Кривицька О.Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку / О.Р. Кривицька // Фінанси України. – 2005. – С. 138-143.
9. Крухмаль О.В. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи: монографія / О.В. Крухмаль, В.В. Коваленко. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – 198 с.
10. Слободян, Н.Г. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах / Н.Г. Слободян// Економічний аналіз: зб. наук. праць /ТНЕУ – Тернопіль. – 2014. – Том 18. – С. 239-245.
11. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч. посібн. / О.О. Шеремет. – К., 2005. – 196 с